

PROFILAKTIKA INSPEKTORINING JAMOAT TARTIBIGA TAJOVUZ QILUVCHI HUQUQBUZARLIKLAR PROFILAKTIKASI BO'YICHA FAOLIYATINI TAKOMILLASHTIRISH

*O'zbekiston Respublikasi Ichki ishlar vazirligi Akademiyasi 3-kurs 322-guruh kursanti
Avazov Og'abek O'rol o'g'li*

Annotatsiya: Ushbu maqolada profilaktika inspektorlarining jamoat tartibiga tajovuz qiluvchi huquqbuzarliklarning oldini olishdagi o'rni va faoliyati tahlil qilinadi. Jamoat xavfsizligini ta'minlashda profilaktika inspektorining huquq va vakolatlari, fuqarolar bilan hamkorligi, zamonaviy texnologiyalarni qo'llashi hamda mavjud muammolar va ularni bartaraf etish yo'llari yoritilgan.

Kalit so'zlar: Profilaktika inspektori, huquqbuzarlik, jamoat tartibi, huquqiy ong, xavfsizlik, profilaktika choralari, huquqiy madaniyat.

O'zbekiston Respublikasida jamoat tartibi va xavfsizligini ta'minlash masalasi davlat siyosatining ustuvor yo'nalishlaridan biri sifatida qaraladi. Chunki jamoat tartibiga tajovuz qiluvchi huquqbuzarliklar fuqarolarning huquq va erkinliklarini poymol qiladi, jamiyatda beqarorlik muhitini yuzaga keltiradi. Ushbu jarayonda profilaktika inspektorlarining faoliyati beqiyos ahamiyat kasb etadi. Ular mahallalarda jamoat tartibini saqlash, huquqbuzarliklarga moyil shaxslarni aniqlash va ular bilan yakka tartibda ishlash, shuningdek, fuqarolar o'rtasida huquqiy madaniyatni yuksaltirish bilan shug'ullanadi [1].

Profilaktika inspektorlari faoliyatini samarali tashkil etish 2017-yilda qabul qilingan Prezident farmoni asosida yangi bosqichga ko'tarildi. Ushbu hujjatga ko'ra, profilaktika inspektorlari mahallalarda “xavfsizlik kafillari” sifatida faoliyat yuritmoqda, ularning vakolatlari kengaytirilib, aholiga yanada yaqinlashtirildi [2]. Ayniqsa, jamoat tartibiga tajovuz qiluvchi huquqbuzarliklarning oldini olish, ya'ni bezorilik, mayda o'g'rilik, oilaviy mojarolar, spirtli ichimlik iste'moli bilan bog'liq qoidabuzarliklar bo'yicha faoliyatlari sezilarli darajada kuchaytirildi.

Statistik ma'lumotlarga ko'ra, 2022-yilda profilaktika inspektorlari tomonidan 250 mingdan ortiq huquqbuzarliklarning oldini olishga qaratilgan suhbatlar o'tkazilgan, natijada jamoat joylarida sodir etilgan bezorilik holatlari 11 foizga kamaygan [3]. Bu esa inspektorlarning nafaqat huquqni muhofaza qiluvchi, balki ijtimoiy-pedagogik vazifalarni ham bajarishini ko'rsatadi.

Jamoat tartibini buzuvchi huquqbuzarliklarning asosiy sabablari orasida fuqarolarning huquqiy ong va huquqiy madaniyat darajasining pastligi, ishsizlik, oilaviy nizolar, yoshlarning bo'sh vaqtini to'g'ri tashkil qilmaslik kabi omillar alohida o'rin tutadi. Shu bois profilaktika inspektorlari faoliyatida nafaqat nazorat va jazolash, balki huquqiy-ma'rifiy

targ'ibot ishlari ham ustuvor ahamiyatga ega. Mahalla yig'inlarida, ta'lim muassasalarida va yoshlar markazlarida muntazam huquqiy targ'ibot tadbirlarining o'tkazilishi buning yaqqol misolidir [4].

Biroq amaliyot shuni ko'rsatadiki, ayrim hududlarda profilaktika inspektorlari ortiqcha yuklama ostida ishlamoqda, bu esa ularning faoliyat samaradorligini pasaytirishi mumkin. Shu bilan birga, internet va ijtimoiy tarmoqlar orqali sodir etilayotgan huquqbuzarliklarning ortib borayotgani, jamoat joylarida yoshlar o'rtasida kelib chiqadigan nizolarning ko'payishi ham yangi yondashuvlarni talab etmoqda.

Kelgusida profilaktika inspektorlari faoliyatini takomillashtirish uchun bir nechta yo'nalishlarni alohida ta'kidlash lozim:

inspektorlarning kasbiy malakasini oshirish, jumladan, psixologik yondashuvlarni chuqur o'rgatish;

fuqarolik jamiyati institutlari, xususan, mahalla, yoshlar ittifoqi va xotin-qizlar qo'mitalari bilan hamkorlikni kuchaytirish;

huquqiy targ'ibotni innovatsion usullarda, jumladan, internet va ijtimoiy tarmoqlarda olib borish;

“raqamli profilaktika” tizimini rivojlantirish orqali xavf guruhidagi shaxslarni aniq nazorat qilish;

jamoat joylarida kuzatuv kameralarini kengaytirish va sun'iy intellekt asosida tezkor monitoringni joriy etish [5].

Profilaktika inspektorining jamoat tartibiga tajovuz qiluvchi huquqbuzarliklarning oldini olishdagi faoliyati jamiyat barqarorligi va fuqarolarning tinch hayotini ta'minlashda muhim omildir. Ushbu faoliyatni takomillashtirish orqali huquqbuzarliklar sonini kamaytirish, huquqiy ong va madaniyatni oshirish hamda jamoat xavfsizligini mustahkamlashga erishish mumkin.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

O'zbekiston Respublikasining “Huquqbuzarliklar profilaktikasi to'g'risida”gi Qonuni. – Toshkent, 2014.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining “Ichki ishlar organlari faoliyatini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari to'g'risida”gi Farmoni, 2017-yil.

O'zbekiston Respublikasi IIVning 2022-yilgi hisobot ma'lumotlari.

Xudoyberdiyev R. *Huquqbuzarliklarning oldini olish nazariyasi va amaliyoti*. – Toshkent: Adolat, 2020.

Jo'rayev M. *Ichki ishlar organlari faoliyatida profilaktika tizimini rivojlantirish*. – Toshkent: TDYUU, 2021.